

Tillaga til þingsályktunar

um myndlistarstefnu til 2030.

Frá menningar- og viðskiptaráðherra.

Alþingi ályktar að fela menningar- og viðskiptaráðherra að vinna að framkvæmd eftirfarandi stefnu og aðgerðaáætlunar í myndlist sem miði að því að efla myndlistarmenningu landsins. Myndlistarstefnan stuðli að aukinni þekkingu og áhuga almennings á myndlist og bæti lífsgæði og ánægju.

I. FRAMTÍÐARSÝN.

Á Íslandi ríki kraftmikil og lifandi myndlistarmenning og myndlistarstarfsemi. Myndlist leiki stórt hlutverk í samfélaginu. Hún verði órjúfanlegur hluti af menntun, þroska og daglegu lífi fólks um allt land, óháð aðstæðum. Myndlistarfólk verði metið að verðleikum og áhersla lögð á kennslu og nám í myndlist og listasögu á öllum skólastigum. Myndlist eigi vaxandi samfélagslegu hlutverki að gegna og stuðli að gagnrýnni og skapandi hugsun og umræðu.

Starfsemi listasafna þjóni þörfum sibreytilegs samfélags. Stofnana- og stuðningskerfi myndlistar verði einfalt og skilvirkt.

Vöxtur atvinnulífs á sviði myndlistar endurspeglar fjölda gallería og annarra fyrirtækja með starfsemi á sviðinu. Íslensk myndlist veki athygli og marki sér stöðu innan alþjóðlega listheimsins. Myndlist á Íslandi hafi aðráttarafl fyrir þátttakendur í alþjóðlegu myndlistarlífi.

II. MEGINMARKMIÐ.

Myndlistarstefnan byggist á fjórum meginmarkmiðum sem hvert og eitt stuðli að umbótum og jákvæðum breytingum svo að framtíðarsýn stefnunnar geti orðið að veruleika. Meginmarkmiðin verði þessi:

- Á Íslandi ríki kraftmikil myndlistarmenning.
- Stuðningskerfi myndlistar verði einfalt og skilvirkt.
- Íslensk myndlist verði sýnileg og vaxandi atvinnugrein.
- Íslensk myndlist skipi alþjóðlegan sess.

1. Á Íslandi ríki kraftmikil myndlistarmenning.

Undir meginmarkmiðið falli að stuðla beri að fjölbreyttri listsköpun og frjóu og auðugu myndlistarlífi þar sem aðgengi einstaklinga er gott, óháð aðstæðum. Unnið verði að því að auka áhuga almennings og þátttöku. Myndlist hafi vaxandi samfélagslegu hlutverki að gegna og stuðli að gagnrýnni og skapandi hugsun og umræðu.

Áhersluatriði verði þessi:

- stuðlað verði að vitundarvakningu á meðal almennings um myndlist og myndlist verði aðgengileg fyrir sem flesta, óháð aðstæðum,

- b. áhugi á myndlist, safnastarfi og höfundavernd verði aukinn með kynningarstarfi innan skóla og í fjölmiðlum,
- c. grundvöllur sýningarhalds verði eflur um allt land,
- d. þjálfun í skapandi hugsun verði efla ásamt listkennslu og myndlæsi innan skólakerfisins,
- e. aukið samstarf verði milli skólakerfis og listasafna,
- f. kennsla og kennslufræðileg nálgun í myndlist verði efla og framboð af námsefni í myndlist endurskoðað.

Mælikvarðar verði þessir:

1. Aðsókn landsmanna að sýningum aukist um 2–4% á ári fram til ársins 2030.
2. Heimsóknir skólahópa og fræðsla viðurkenndra listasafna hafi aukist um 15% árið 2025.
3. Fjölmiðlaumfjöllun um myndlist aukist um 3–5% á ári fram til ársins 2030.

2. Stuðningskerfi myndlistar á Íslandi verði einfalt og skilvirkt.

Undir meginmarkmiðið fellur að á Íslandi verði starfrækt höfuðsafn á heimsmælikvarða á sviði myndlistar, að opinberar stofnanir og stuðningskerfi séu samstillt og að heildarstarfsemi myndlistarumhverfisins einkennist af metnaði, samvinnu og framúrskarandi þjónustu á öllum sviðum.

Áhersluatriði verði þessi:

- a. Listasafn Íslands verði efla í hlutverki sínu sem höfuðsafn, miðstöð safnastarfs og þátttakandi í alþjóðlegu safnastarfi,
- b. viðurkennd söfn leiti til Listasafns Íslands eftir faglegri aðstoð enda hafi safnið forystu í söfnun listaverka, verndun og miðlun menningararfs, rannsóknnum, þróun, kynningu og miðlun íslenskrar myndlistar,
- c. Myndlistarmiðstöð styðji og efla íslenska myndlist hér á landi og erlendis,
- d. myndlistarráð og Myndlistarmiðstöð styðji faglega við myndlistarumhverfið, verði sýnilegri og taki meira frumkvæði við stefnumótun fyrir myndlistarsjóð og verkefni sem snúa að list í opinberum byggingum,
- e. samstarf og samtal stofnana og aðila í rannsóknum innan myndlistarsviðsins verði efla með virkri upplýsingagjöf, tengslaneti og viðburðum í tengslum við rannsóknir; samstarf og samtal verði efla á milli listasafna, háskólasamfélags, myndlistarmanna, nemenda og annars fagfólks,
- f. hugað verði vel að myndlist í opinberu rými, skráning, varðveisla, innkaup og kynning verði efla,
- g. stofnana- og stuðningskerfi verði einfalt og skilvirkt; upplýsingum um opinber innkaup listaverka verði miðlað á aðgengilegan hátt.

Mælikvarðar verði þessir:

1. Gestafjöldi í höfuðsafni myndlistar aukist um 3–5% ár ári fram til ársins 2030.
2. Opinber innkaup á myndlist aukist um 3–5% á ári fram til ársins 2030.

3. Íslensk myndlist verði sýnileg og vaxandi atvinnugrein.

Undir meginmarkmiðið fellur að myndlist verði samkeppnishæf og sjálfbær atvinnugrein sem leggi sitt af mörkum til verðmæta- og atvinnusköpunar um allt land.

Áhersluatriði verði þessi:

- a. sýningarhald á sviði myndlistar verði efla með endurgreiðslukerfi sem hvetji til sýningarhalds gallería og annarra fyrirtækja hér á landi,
- b. komið verði á hvatakerfi sem ýti undir vöxt og atvinnu- og verðmætasköpun atvinnugreinarinnar,

- c. faglegt umhverfi myndlistar verði styrkt með breytingum á lögum og reglum um skatta og tolla,
- d. ákvæði höfundalaga sem varða myndlist verði rýnd í þeim tilgangi að skýra betur sérstöðu myndlistar innan höfundaréttar; til staðar verði fræðsla um samninga og höfundarétt til að tryggja skilning á hvernig höfundalög eiga að tryggja fjárhagslegan grundvöll myndlistarhöfunda sem annarra höfunda,
- e. hagvísar verði gerðir til að mæla umfang atvinnugreinarinnar.

Mælikvarðar verði þessir:

1. Rekstrartekjur greinarinnar samkvæmt mælingum Hagstofu Íslands aukist um 2–4% á ári fram til ársins 2030.
2. Fjöldi starfandi í greininni samkvæmt mælingum Hagstofu Íslands aukist um 3–5% á ári fram til ársins 2030.

4. Íslensk myndlist skipi alþjóðlegan sess.

Undir meginmarkmiðið fellur að myndlistarlíf verði drifið áfram af samstarfi listamanna og atvinnulífs með stöðum í traustu stuðningskerfi og að íslenskt myndlistarlíf veki athygli alþjóðlegs myndlistarheims sem leiði af sér alþjóðlegt samstarf og aukna sölu á íslenskum listaverkum erlendis.

Áhersluatriði verði þessi:

- a. stuðningskerfi myndlistar, listamenn og atvinnulíf taki höndum saman um að efla árangursríkt alþjóðlegt samstarf og kynningu,
- b. endurgreiðslukerfi efla og hvetji til sýningarhalds og þátttöku í alþjóðlegum kaupstefnum og viðburðum,
- c. stutt verði við öflug sjálfsprottin verkefni innan lands á borð við myndlistarhátíðir og vinnustofur á alþjóðamælikvarða,
- d. þátttaka íslenskra myndlistarmanna í alþjóðlegum viðburðum verði efla,
- e. myndlistarviðburðir á Íslandi laði að fagfólk á sviði myndlistar og styðji við aukna menningartengda ferðapjónustu,
- f. tryggt sé verði að íslensk höfundalög séu ávallt í samræmi við alþjóðaskuldbindingar og alþjóðapróun til að tryggja alþjóðasamstarf á sviði myndlistar.

Mælikvarðar verði þessir:

1. Gerð verði gæðaúttekt á útflutningstölum áður en tekin verði endanleg ákvörðun um hvaða mælikvarða eigi að nota til að meta umfang og aukningu útflutnings á myndlist.
2. Fjöldi þátttakenda í sýningum og kaupstefnum erlendis aukist um 2–4% á ári fram til ársins 2030.
3. Erlend umfjöllun um íslenska myndlist aukist um 2–4% á ári fram til ársins 2030.

III. AÐGERÐAÁÆTLUN.

Unnið verði í samræmi við eftirfarandi aðgerðaáætlun myndlistarstefnunnar til að tryggja framgang myndlistar í landinu. Aðgerðir myndlistarstefnunnar verði endurskoðaðar árlega í tengslum við gerð fjármálaáætlunar og fjárlaga til að greiða götu nýrra verkefna og efla myndlistarstarfsemi hér á landi enn frekar næsta áratug. Menningar- og viðskiptaráðuneyti fylgist með framvindu aðgerða og birti reglulega upplýsingar þar að lútandi.

1. Sterk staða myndlistar.

Ráðist verði í átaksverkefni sem stuðli að vitundarvakningu hjá almenningi. Áhersla verði lögð á að gera myndlist aðgengilega fyrir alla, óháð aðstæðum. Lögð verði áhersla á að fjölbreytt samsetning íbúa í fjölmenningssamfélagi landsins endurspeglar myndlistarlífinu.

Markmiðið verði að vekja áhuga sem flestra landsmanna á að sækja sýningar og viðburði, sem og að þjálfa myndlæsi og þátttöku í umræðum.

Verkefnið felist í gerð fjölbreytts kynningarefnis, miðlunarleiða og viðburða sem ná yfir eitt ár. Unnið verði að því að fá að verkefninu fjölmarga samstarfsaðila sem leggi fram vinnu og fjármagn til viðbótar við opinbert fjárframlag auk þess sem áhersla verði lögð á samstarf við fjölmiðla.

Fellur undir: Meginmarkmið 1.

Upphaf: Árið 2023.

Ábyrgð: Myndlistarmiðstöð.

Fjárhagsáhrif: Í verkefnasamningi við Myndlistarmiðstöð fyrir árið 2023 verði gert ráð fyrir 20 mill. kr. til að fjármagna aðgerðir nr. 1, 6 og 7.

2. Myndlistarkennsla.

Lögð verði áhersla á þjálfun í skapandi hugsun, eflingu listkennslu og myndlæsi innan skólakerfisins eins og fram kemur í menntastefnu. Myndlistarkennsla styðji við læsi í víðum skilningi, til að mynda mynd-, miðla-, náttúru- og menningarlæsi. Gerð verði greining á stöðu myndlistar- og listasögukennslu innan skólakerfisins sem leggi grunn að tillögum sem kæmu inn í aðgerðir menntastefnu.

Aukið samstarf milli skólakerfis og listasafna styðji við nám og kennslu þar sem vettvangsferðir og listheimsóknir verði hluti af náminu. Haldið verði áfram með verkefnið *List fyrir alla* og lögð verði áhersla á samtal listamanna, safna og menntastofnana, þannig verði aukin þátttaka og jafnað aðgengi barna og ungmenna að listum og menningar- og myndlistararfi.

Fellur undir: Meginmarkmið 1.

Upphaf: Árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti í samstarfi við hlutaðeigandi aðila úr myndlistarumhverfi.

Fjárhagsáhrif: Kostnaður fellur undir aðgerðaáætlun menntastefnu og Menningarsókn – aðgerðaáætlun um listir og menningu.

3. Aukið aðgengi að Listasafni Íslands.

Fyrirkomulag aðgengismála Listasafns Íslands verði kannað með það að markmiði að meta ókeypis aðgang að grunnsýningum safnsins í tímabundnum átaksverkefnum eða hluta úr ári. Áhersla verði lögð á að auka aðgengi almennings að myndlistararfi þjóðarinnar og íslenskri listasögu. Hugað verði að farsælustu útfærslu með það að markmiði að efla safnið svo að það nái betur til barnafjölskyldna og ungs fólks, með auknu aðgengi verði lögð áhersla á að efla vitund um mikilvægi myndlistar í samfélaginu og hvatt til rökræðu og lýðræðislegrar umræðu um málefni samtímans.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti í samstarfi við Listasafn Íslands.

Fjárhagsáhrif: Fjárhagsáhrif verða metin þegar vinnu starfshóps lýkur og umfang liggur fyrir, en meðaltekjur safnsins vegna aðgangseyris eru um 40 m.kr. á ári.

4. Aukið samstarf um rannsóknir.

Komið verði á fót upplýsingaveitu og tengslaneti sem leiði saman aðila til samstarfs um rannsóknir, svo sem listasöfn, háskólasamfélagið, Listfræðifélag Íslands, sýningarstjóra, myndlistarmenn og nemendur. Þannig verði áhugi aukinn á myndlist og safnastarfi.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Myndlistarmiðstöð í samráði við Listasafn Íslands, háskóla og rannsakendur á sviði skapandi greina.

Fjárhagsáhrif: Gert verði ráð fyrir 2 millj. kr. í uppsetningu upplýsingaveitu sem yrði hýst hjá Myndlistarmiðstöð.

5. Greining á stöðu Listasafns Íslands.

Stofnaður verði starfshópur sem móti framtíðarsýn fyrir uppbyggingu höfuðsafns á heimsmælikvarða.

Byggt verði á heildstæðri þarfagreiningu um húsnæðismál, forystuhlutverk, sýningahald, söfnun listaverka, verndun og miðlun menningararfs, rannsóknir, þróun, kynningu og miðlun íslenskrar myndlistar.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Hefjist árið 2023 og starfshópur ljúki störfum í lok ársins.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðherra skipi starfshóp samkvæmt tilnefningu hagaðila.

Fjárhagsáhrif: Gert verði ráð fyrir 5 millj. kr. fyrir vinnu starfshóps og þarfagreiningu.

6. Stofnun Myndlistarmiðstöðvar.

Ný Myndlistarmiðstöð taki við hlutverki Kynningarmiðstöðvar íslenskrar myndlistar og fái viðtækara hlutverk undir nýju nafni. Hlutverk hennar felist í stuðningi við og eflingu á myndlist innan lands og utan. Myndlistarmiðstöðin komi að framkvæmd myndlistarstefnu í samstarfi við myndlistarráð. Áhersla verði lögð á aukinn stuðning við kynningu, ráðgjöf, fræðslu og miðlun. Huga verði jafnframt að skilum milli hlutverka Myndlistarmiðstöðvar og myndlistarráðs.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Þegar hafið.

Ábyrgð: Kynningarmiðstöð íslenskrar myndlistar.

Fjárhagsáhrif: Í verkefnasamningi við Myndlistarmiðstöð fyrir árið 2023 verði gert ráð fyrir 20 millj. kr. til að fjármagna aðgerðir nr. 1, 6 og 7.

7. Myndlistarráð verði gert sýnilegra og staða þess styrkt.

Myndlistarráð verði gert sýnilegra og taki meira frumkvæði við stefnumótun fyrir myndlistarsjóð.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti.

Fjárhagsáhrif: Í verkefnasamningi við Myndlistarmiðstöð fyrir árið 2023 verði gert ráð fyrir 20 millj. kr. til að fjármagna aðgerðir nr. 1, 6 og 7.

8. Myndlistarsjóður verði eflður.

Sjóðurinn verði eflður og fái tækifæri til að styðja við fjölbreytt verkefni á víðu sviði myndlistar, m.a. með tilliti til sjálfbærni og menningarlegrar fjölbreytni.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Hefjist árið 2024

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti.

Fjárhagsáhrif: Gert verði ráð fyrir 35 millj. kr. hækkun í fjármálaáætlun 2024 og 5% árlegri aukningu framvegis.

9. List í opinberu rými – breytt skipulag og framkvæmd.

Fyrirkomulag Listskreytingasjóðs verði skoðað í samráði við myndlistarráð, Samband íslenskra myndlistarmanna, Myndlistarmiðstöð, Listasafn Íslands, Arkitektafélag Íslands og Framkvæmdasýslu ríkisins.

Fellur undir: Meginmarkmið 2.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti.

Fjárhagsáhrif: Á árinu 2023 er ekki gert ráð fyrir fjármagni. Þegar ákvörðun um fyrirkomulag liggja fyrir verði gert ráð fyrir 10 mill. kr. í listaverkakaup frá og með árinu 2024.

10. Hagvísar.

Teknir verði saman hagvísar myndlistar, til að mynda úr talnaefni frá Hagstofu Íslands, sem varpi ljósi á umfang greinarinnar og verði hluti af mælaborði skapandi greina.

Í mælaborðinu verði safnað saman lykiltölum greinarinnar, svo sem um fjölda starfandi myndlistarmanna, fjölda fyrirtækja, veltu, útflutning, fjölda sýninga, aðsókn og þátttöku kynja. Með þessu verði aflað upplýsinga til að auka skilning á hlut myndlistar í samfélaginu, áhrifum greinarinnar á samfélagið og arðsemi myndlistar innan atvinnulífsins.

Fellur undir: Meginmarkmið 3.

Upphaf: Þegar hafið.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti í samstarfi við Myndlistarmiðstöð, safnaráð, háskóla og rannsakendur á sviði skapandi greina.

Fjárhagsáhrif: Ekki er gert ráð sérstökum kostnaði vegna aðgerðar, fjármögnun fellur undir aðgerðir í Menningarsókn – aðgerðaáætlun um listir og menningu.

11. Skattumhverfi myndlistar.

Til að efla faglegt starfsumhverfi myndlistarmanna, til samræmis við aðrar skapandi greinar eins og bókaútgáfu, tónlist og hönnun, verði gerð ítarleg greining á þeim möguleika að færa myndlist í 11% virðisaukaskattsþrep. Starfshópur meti mögulegar breytingar á skattumhverfi myndlistar.

Fellur undir: Meginmarkmið 3.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Fjármála- og efnahagsráðuneyti og menningar- og viðskiptaráðuneyti í samstarfi við atvinnulíf á sviði myndlistar.

Fjárhagsáhrif: Ekki er gert ráð fyrir kostnaði. Gera má ráð fyrir að breytingin hafi í för með sér auknar tekjur fyrir ríkissjóð ef ákveðið verður að ráðast í breytingar á skattumhverfi myndlistar.

12. Endurskoðuð skilgreining á myndlist í tollalögum.

Skilgreiningu á myndlist í tollalögum verði breytt til samræmis við nútímalegar skilgreiningar þar sem skilgreining á myndlist í tollskrá hefur verið til trafala í alþjóðlegu samstarfi og fyrir inn- og útflutning á myndlist. Horft verði til fyrirmynda frá nágrannalöndum.

Fellur undir: Meginmarkmið 3.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Fjármála- og efnahagsráðuneyti í samstarfi við menningar- og viðskiptaráðuneyti, töllyfirvöld og hlutaðeigandi aðila úr myndlistarumhverfinu.

Fjárhagsáhrif: Ekki er gert ráð fyrir fjárhagsáhrifum.

13. Endurgreiðslukerfi hvetji til sýningarhalds og þátttöku í alþjóðlegum kaupstefnum.

Til að efla sýningarhald á sviði myndlistar verði gerð ítarleg greining á þeim möguleikum að koma á endurgreiðslukerfi sem hvetji til sýningahalds gallería og annarra fyrirtækja hér á landi og þátttöku í virtum alþjóðlegum kaupstefnum.

Horft verði til endurgreiðslufyrirkomulags vegna bókaútgáfu og hljóðritunar. Aðrir opinberir styrkir komi til frádráttar og þak sett á endurgreiðslur til hvers aðila. Starfshópur móti tillögur um fyrirkomulag endurgreiðslukerfis og framkvæmd.

Fellur undir: Meginmarkmið 3.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti í samráði við fjármála- og efnahagsráðuneyti.

Fjárhagsáhrif: Fjárhagsáhrif verði metin þegar tillögur starfshóps liggja fyrir.

14. Könnun á mögulegum hvötum til listaverkakaupa fyrirtækja.

Starfshópur verði settur á fót sem kanni með hvaða hætti sé hægt að hvetja fyrirtæki til kaupa á myndlist, t.d. miðað við fjárhæðir eða hlutfall veltu, fyrir húsnæði sem hýsir atvinnu-starfsemi. Horft verði til nágrannalanda um fyrirmyndir.

Fellur undir: Meginmarkmið 3.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti í samstarfi við fjármála- og efnahagsráðuneyti og atvinnulíf á sviði myndlistar.

Fjárhagsáhrif: Fjárhagsáhrif verði metin þegar tillögur starfshóps liggja fyrir.

15. Markviss alþjóðleg kynning og þátttaka.

Áfram verði unnið af krafti og með markvissum hætti að alþjóðlegu samstarfi listamanna og fagfólks í myndlistarumhverfinu, tengslamyndun og kynningu á íslenskri myndlist. Myndlistarráð í samstarfi við menningar- og viðskiptaráðuneyti, utanríkisþjónustuna og Íslandsstofu móti stefnu og stilli saman strengi á þessu sviði.

Fellur undir: Meginmarkmið 4.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Myndlistarmiðstöð og myndlistarráð í samstarfi við menningar- og viðskiptaráðuneyti, utanríkisráðuneyti og Íslandsstofu.

Fjárhagsáhrif: Kostnaður rúmast innan rekstrarsamnings við Myndlistarmiðstöð.

16. Samstarf og þátttaka í erlendu samstarfi á sviði myndlistar.

Stutt verði við verkefni á borð við myndlistarhátíðir og vinnustofur hérlendis. Kraftmikil listsköpun og alþjóðlegir viðburðir laði að erlenda listamenn, safnara, fagfólk á sviði myndlistar, auk menningarferðamanna í auknum mæli. Með öflugum alþjóðlegu samstarfi listamanna og fagfólks í myndlist eflist og þroskast myndlistarumhverfið hér á landi. Það skili sér til almennings með fjölbreyttari og metnaðarfullri myndlist og sýningum.

Fellur undir: Meginmarkmið 4.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Myndlistarmiðstöð og myndlistarráð í samstarfi við menningar- og viðskiptaráðuneyti, utanríkisráðuneyti, sendiskrifstofur og Íslandsstofu.

Fjárhagsáhrif: Við gerð fjármálaáætlunar 2024–2028 verði gert ráð fyrir sérstöku 7 millj. kr. framlagi til að styrkja myndlistarhátíðir og vinnustofur.

17. Gestavinnustofur.

Komið verði á fót vinnuhóp með það að markmiði að finna hentugt og varanlegt húsnæði fyrir gestavinnustofu Sambands íslenskra myndlistarmanna svo að samtökin geti haldið áfram að bjóða upp á gestavinnustofur fyrir erlenda listamenn, almenningi og íslenskri myndlist til hagsbóta.

Fellur undir: Meginmarkmið 4.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneyti í samráði við Samband íslenskra myndlistarmanna.

Fjárhagsáhrif: Ekki er gert ráð fyrir kostnaði.

18. Höfundarréttarmál.

Unnið verði að gerð höfundaréttarstefnu í samræmi við boðaðar aðgerðir í Menningarsókn – aðgerðaáætlun til 2030. Þar verði m.a. lögð áhersla á sérstöðu myndlistar í höfundarétti og á aðgerðir sem þörf er á. Áhersla verði lögð á innleiðingu á tilskipun (ESB) 2019/790 frá 17. apríl 2019 um höfundarétt og skyld réttindi á stafræna innri markaðnum sem m.a. á að leiða til sterkari samningsstöðu höfunda, þ.m.t. höfunda á sviði myndlistar. Þá verði unnið að aukinni fræðslu um höfundarréttarmál í skólum sem kenna myndlist, þ.e. í grunnskólum, sérskólum og skólum á háskólastigi.

Fellur undir: Meginmarkmið 1 og 3.

Upphaf: Hefjist árið 2023.

Ábyrgð: Menningar- og viðskiptaráðuneytið í samstarfi við háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneyti og mennta- og barnamálaráðuneyti og sérfræðinga atvinnulífs á sviði myndlistar, þar á meðal höfundaréttarsamtökin Myndstef.

Fjárhagsáhrif: Fjármögnun fellur undir aðgerðir í Menningarsókn – aðgerðaáætlun um listir og menningu.

Greinargerð.

Í október 2020 var verkefnahópi með fulltrúum frá Sambandi íslenskra myndlistarmanna, myndlistarráði, Listasafni Íslands, Kynningarmiðstöð íslenskrar myndlistar, listskreytingasjóði, i8 Galleri og mennta- og menningarmálaráðuneyti falið að móta heildstæða stefnu um málefni myndlistar á Íslandi til ársins 2030.

Verkefnið var þrjúþætt:

- að greina starfsemi hins opinbera á sviði myndlistar, allt frá löggjöf til stofnana- og stuðningskerfis, og tölulegar upplýsingar um myndlist,
- að móta fyrstu drög að markmiðum og aðgerðum í samráði við ráðherra og fulltrúa helstu stofnana, hagaðila og atvinnulífs á sviði myndlistar,
- að leggja grunn að stefnu og aðgerðaáætlun.

Málefni myndlistar falla í fjárlögum undir málefnasvið 18 Menning, listir, íþróttar- og æskulýðsmál og málaflokka 18.10 Safnamál og 18.30 Menningarsjóðir. Í fjármálaáætlun fyrir árin 2023–2027 segir í framtíðarsýn málefnasviðsins að Ísland skipi sér í fremstu röð á þessum sviðum. Þar segir að allir landsmenn eigi að geta aukið lífsgæði sín með þátttöku í öflugu og

fjölbreyttu starfi í listum, menningu og íþrótt- og æskulýðsstarfi. Meginmarkmið stjórnvalda á sviði menningar og lista er að jafna og bæta tækifæri til ný- og atvinnusköpunar í menningarstarfi, listum og skapandi greinum. Þannig er stefnt að því að fjölga störfum í skapandi greinum, auk þess sem áhersla er lögð á varðveislu, aðgengi og miðlun menningararfs þjóðarinnar, uppbyggingu innviða og að efla íslensku og íslenskt táknmál sem opinber mál á Íslandi.

Málefnasvið 18 er á ábyrgð menningar- og viðskiptaráðuneytis en utanríkisráðuneyti fer með málefni sendiskrifstofa og sjálfseignarstofnunarinnar Íslandsstofu sem styður við kynningu á íslenskri list og menningu erlendis.

Fjallað er um myndlist í myndlistarlögum, nr. 64/2012. Þar er fjallað um Listasafn Íslands, myndlistarráð og myndlistarsjóð, listaverk í opinberum byggingum og á útisvæðum og listskreytingasjóð. Með vísan í lögin eru m.a. reglugerðir um Listasafn Íslands, myndlistarráð, myndlistarsjóð og fleira.

Með fyrstu heildstæðu myndlistarstefnunni er vörðuð metnaðarfull braut til ársins 2030. Sett er fram framtíðarsýn ásamt fjórum meginmarkmiðum. Í aðgerðaáætlun sem fylgir stefnunni er miðað að því að treysta stöðir og tækifæri greinarinnar með ýmsum hætti. Verkefnahópurinn mat stöðu myndlistar á Íslandi og er stefnan og aðgerðaáætlunin er afurð þess mats.

Aðgerðaáætlunina þarf að endurskoða árlega í tengslum við gerð fjármálaáætlunar og þannig nýtist stefnan við að greiða götu nýrra verkefna til þess að efla greinina enn frekar til næsta áratugar.

Stefnan kallar á fjölbreyttan stuðning við listsköpun, menntun og myndlæsi sem stuðlar að kraftmikilli myndlistarmenningu. Öflug myndlistarmenning getur þannig aukið þekkingu og áhuga almennings á myndlist og bætt lífsgæði og ánægju. Í stefnunni eru lögð til markviss skref til þess að einfalda en styrkja stofnana- og stuðningskerfi myndlistar og hlúa markvissar en áður að innviðum atvinnulífs á sviði myndlistar. Með því má bæta samkeppnishæfni fyrirtækja og efla útflutning og markaðssetningu á íslenskri myndlist. Með stefnunni er ætlunin að samþætta kynja- og jafnréttissjónarmið og stuðla að sjálfbærni.

Auknu samráði innan myndlistarlífsins sem og milli þess og stjórnvalda er ætlað að tryggja árangursrika framkvæmd stefnunnar. Við vinnu stefnunnar sendi verkefnahópurinn samráðskönnun á helstu þátttakendur í íslensku myndlistarumhverfi þar sem óskað var eftir viðbrögðum við hugmyndum og umræðum hópsins.

Stefnan heyrir fyrst og fremst undir menningarstefnu ráðuneytisins. Unnið var að stefnunni með hliðsjón af ýmsum öðrum stefnuskjölum og áætlunum stjórnvalda, til að mynda menntastefnu til ársins 2030, stefnu í sveitarstjórnarmálum fyrir árin 2019–2033, byggðaáætlun fyrir árin 2018–2024, stefnu um gervigreind, nýsköpunarstefnu og framtíðarstefnu fyrir íslenskan útflutning, eftir því sem við átti. Stefnan styður jafnframt við samfélagslegar áherslur sem settar eru fram í *Framtíðarsýn og leiðarljósi íslenskrar ferðaþjónustu til 2030*, sem er stefnurammi stjórnvalda í ferðaþjónustu til 2030, og er í samræmi við áherslur stjórnvalda um aukna samþættingu menningar og ferðaþjónustu. Að auki voru önnur gögn höfð til hliðsjónar, svo sem fyrirmyndir á Norðurlöndum, heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna, gögn myndlistarráðs frá árunum 2014 og 2015 og fleira.

Framtíðarsýn og meginmarkmið og lykilviðfangsefni.

Framtíðarsýn íslenskra stjórnvalda er sett fram í kafla I og meginmarkmiðin sem stuðst er við til að ná framtíðarsýninni í kafla II í ályktunartillögunni. Meginmarkmiðin eru fjögur og undir hverju meginmarkmiði eru birt sérstök áhersluatriði og lykilviðfangsefni. Í kafla III í tillögunni er aðgerðaáætlun í 16 liðum þar sem hver aðgerð er tengd meginmarkmiðunum og greint frá ábyrgðarsviði, tímaramma og kostnaði eftir því sem tilefni er til.

Myndlistarlíf á Íslandi er í miklum blóma og fram undan er tilefni til að beina sjónum að frekari tækifærum til vaxtar. Sköpun íslenskra listamanna fangar athygli fólks hér á landi sem og erlendis. Árangurinn birtist í fleiri tækifærum íslenskra listamanna til þátttöku í kraftmikilli safnastarfsemi og vönduðum sýningum um allt land. Einnig endurspeglast árangurinn í þátttöku á virtum alþjóðlegum viðburðum og sýningum. Eftirspurn eftir kaupum á íslenskum listaverkum er umtalsverð. Sífellt fleiri listaverk spretta úr íslenskum veruleika eða af sköpun íslenskra listamanna og fanga athygli fólks hér á landi og erlendis.

Þá er einnig rétt að huga að því almennt við framkvæmd aðgerða að Ísland er orðið fjölmenningarsamfélag og brýnt að fjölbreytt samsetning íbúa landsins endurspeglast í myndlistarlífinu.

Ungt fólk sækir í auknum mæli í listgreinar, eins og myndlistina, sem eru í eðli sínu greinarframtíðar, alþjóðlegar og sjálfbærar í senn. Fyrir utan að gegna ríku og vaxandi hlutverki í samfélaginu er myndlist sífellt mikilvægari þáttur í alþjóðlegri markaðssetningu Íslands sem lands lista og skapandi greina og á ríkan þátt í einstakri upplifun erlendra ferðamanna sem koma til landsins. Af þessu má álykta að með aukinni fjárfestingu muni greinin geta skilað þjóðarbúinu talsvert meiri verðmætum en hún gerir nú. Það er því mikilvægt að skapa íslenskri myndlist bestu mögulegu aðstæður til að vaxa og dafna.

Erfitt getur reynst að henda reiður á umfangi myndlistar. Með stefnunni er ætlunin að fá yfirsýn yfir sýnilega og ósýnilega þræði myndlistarinnar, allt frá frumsköpun til hagræns umfangs. Því fylgir stefnunni ekki tæmandi listi yfir þá aðila sem koma að máli og hugtökin myndlistarumhverfi og atvinnulíf á sviði myndlistar ekki skilgreint frekar.

Um einstakar aðgerðir:

Aðgerð 5: Undirritaður hefur verið samningur um kaup ríkisins á Norðurhúsi við Austurbakka. Fyrirhugað er að nýta hluta húsnæðisins undir sýningar- og menningarartengda starfsemi á vegum Listasafns Íslands og er þá einkanlega horft til samtímalistar. Töluverð tækifæri eru fyrir hendi til að tengja fyrirhugað sýningarrými við þá menningarstarfsemi sem þegar fer fram í Hörpu og Listaháskóla Íslands í Tollhúsinu.

Aðgerð 6: Samtímis vinnu verkefnahóps um myndlistarstefnu samþykkti stjórn Kynningarmiðstöðvar íslenskrar myndlistar breytingu á nafninu í Myndlistarmiðstöð sem er í samræmi við aðgerð 6. Gengið var út frá því að breytingin yrði kynnt á sama tíma og myndlistarstefnan yrði gefin út. Aðgerð 6 er því á undan áætlun og Myndlistarmiðstöð þegar tekin til starfa.

Aðgerðir 10 og 11: Skýrari hagtölur munu auðvelda opinbera stefnumótun í þróun og uppbyggingu á sviði myndlistarmála til framtíðar.

Gera má ráð fyrir að með ítarlegri hagnýsum og breytingu á skattumhverfi myndlistar verði hagrænt umfang myndlistar augljósara í opinberum hagtölum en nú er (velta, störf, fjöldi fyrirtækja, útflutningur o.s.frv.).

Aðgerð 13: Gera þarf ráð fyrir nýjum lögum eða breytingum á gildandi lögum þar sem lagaumhverfi myndlistar nær eins og sakir standa ekki til endurgreiðslukerfis af þessu tagi

Aðgerð 17: Samband íslenskra myndlistarmanna hefur í áranna rás boðið listamönnum frá öllum heimshornum upp á listamannavöl á Íslandi í gestavinnustofum í Reykjavík. SÍM Residency Iceland hefur á um tuttugu árum orðið heimsþekkt fyrirbæri og eftirsóknarverð gestavinnustofa fyrir unga jafnt sem aldna listamenn um allan heim. Gestavinnustofurnar tengja saman listamenn úr ólíkum áttum með ólíkan menningarlegan bakgrunn við íslenska listamenn og íslenskt myndlistarumhverfi.

Samráð.

Drög að myndlistarstefnu voru til samráðs í samráðsgátt stjórnvalda 21. september til 5. október 2021, mál S-181/2021. Alls bárust ráðuneytinu 15 umsagnir.

Í umsögnum við drög að myndlistarstefnu voru gerðar athugasemdir og gefnar ábendingar um fyrirkomulag stofnana- og stuðningskerfis myndlistar, atvinnuþátttöku og starfslaun myndlistarmanna, höfundaréttarmál, tengingu myndlistar við aðrar listgreinar, myndlistarkennslu og -menntun, safna- og listfræðslu og fleira. Bent var á mikilvægi stuðnings við frumsköpun og að jafnræði ríki milli stuðningsaðgerða til frumsköpunar og atvinnulífs á sviði myndlistar. Bent var á mikilvægi Listasafns Íslands og stöðu sýningar- og varðveislurýma safnsins, rannsókna og miðlunar. Stefnudrögin gefa til kynna að kanna þurfi mögulegar breytingar á stjórnsýslu og skipulagi stuðningskerfis myndlistar.

Af þessu tilefni má nefna Menningarsókn – aðgerðaáætlun til 2030 og nokkur atriði sem komu fram í umsögnum og eiga við um allar listgreinar. Menningarsókn er í samræmi við gildandi menningarstefnu. Aðgerðaáætlunin inniheldur aðgerðir sem styðja við markmið menningarstefnu en jafnframt felur hún í sér ný markmið og áskoranir. Þar er fjallað um að Ísland sé orðið fjölmeningarsamfélag og því sé brýnt að fjölbreytt samsetning íbúa landsins endurspeglist í menningarlífinu. Í aðgerðaáætlun Menningarsóknar er lögð áhersla á öflugt og faglegt starfslaunakerfi ásamt úttekt á starfsumhverfi listamanna. Menningarsókn undirstrikar skýra höfundaréttarstefnu stjórnvalda. Að auki er þar lagt til að *List fyrir alla* verði fest í sessi. Verkefnið felst í því að listheimsóknir verði sjálfsagður hluti skólastarfs á meðan skólaskylda varir. Í aðgerðaáætluninni er lögð áhersla á samstarf og samtal stjórnvalda við haghafa og hagsmunaaðila listgreinanna.

Til viðbótar við kynningu í samráðsgátt var send út spurningakönnun til helstu hagaðila í umhverfi myndlistar. Með svörum úr könnuninni fengust svör við spurningum um starfsumhverfi hagsmunaaðila, svo sem myndlistarmanna, safnastarfsfólks, gallería, myndlistarkennara o.s.frv. Að auki var metin þörf fyrir breytingar á stjórnskipulagi myndlistar.